

ЛЮДМИЛ СТОЯНОВ

На фона на последните три-четири бурни десетилетия образът на Людмил Стоянов като високоталантлив писател, страстен публицист и доблестен общественик се откроява с особена яркост. Неговият седемдесетгодишен юбилей е заслужен венец над едно значително дело. Многобройно и богато е литературното творчество на Людмил Стоянов: много томове белетристика, поезия, драматургия, литературна критика, есета. Стотици страстно написани памфлети и статии на обществени и политически теми. Участие като гражданин в дългата и трудна борба против фашисткото варварство и против войната. Ето с две думи делото на Людмил Стоянов.

Когато над опожарена Европа е вече облъхнал ураганът на първата война, Людмил Стоянов е между ония честни представители на нашата творческа интелигенция, които се прощават с миналите си заблуждения и търсят път към новите истини. „Аз паднах от облаците на романтизма върху твърда земя — заявява Людмил Стоянов — разтърках очи и видях, че от света на фикциите и химерите, на поетическото бохемство и романтическия кретенизъм... съм попаднал в дебрите на една сурова и неумолима действителност.“ — И писателят добавя: „... войната ми разкри — чрез личен опит и наблюдение — пирамидалния строеж на човешкото общество, неговата египетска икономика“.

С удивителен граждански кураж Людмил Стоянов изгаря зад себе си всички мостове към стария вълчи свят и с бързи крачки се насочва към революционните народни сили, където ще намери търсеното равновесие и вдъхновение. Неговото преминаване на страната на революционния народ става в ония кървави години, когато патентованите „патриоти“ „клаха народа си, както турчин не го е клал“ (Антон Страшимиров). Тогава Людмил Стоянов знаеше какво го очаква по този път, но той не трепна, не спря, не се стъписа. Защото будната му съвест на писател и гражданин му диктуваше да върви до край със своя народ; защото с

цялото си сърце и разум той беше прозрял неизбежната гибел на стария буржоазен свят. С поразителна яснота той виждаше как „пороите на насилието и разрухата вече слизат в полетата на цивилизацията“. Фашизмът е в настъпление. Фашизмът подготвя втора световна война. И още в 1934 година Людмил Стоянов прави смело предупреждение: „...възшествието на фашизма у нас значи възшествие на мъртвилото и гробищата на една безкрайна политическа зима“.

През забележителното трето десетилетие от века Людмил Стоянов не само написа едни от най-хубавите си белетристични произведения („Холера“, „Мехмед Синап“ и други), но беше и един от могъщите стълбове на всенародното движение за борба против войната. На международния конгрес на писателите за защита на културата, свикан в Париж през 1935 г. по почин на писателите Анри Барбюс, Ромен Ролан, Алексей Толстой и други, Людмил Стоянов присъства като единствен български представител и произнася пламенно слово в защита на културата от настъпващото варварство. Две години по-късно, когато пожарите на войната обгръщат испанската земя, Людмил Стоянов е в Мадрид на писателския конгрес в защита на испанската република. Българските фашисти не можаха да останат спокойни пред доблестното писателско и гражданско поведение на Людмил Стоянов. Много пъти в неговото жилище са нахлували настръхнали полицаи и са го задигали заедно с книгите и ръкописите му. В късна полунощ на една от централните софийски улици Людмил Стоянов бе нападнал и бит до смърт от тъмни субекти — „патриоти“. А през годините на Втората война честният писател бе изпратен от полицията като заточеник някъде на брега на Дунава...

Въпреки всичко фашистите не можаха да пречупят куража на писателя. Голяма, несломима беше неговата вяра в изгрева на народната свобода.

Людмил Стоянов посрещна с младежки възторг свободата. Тя го окрили за ново творчество. В голямото народно дело

— изграждане на социалистическото общество, в строежа на новата социалистическа култура и литература — Людмил Стоянов реши да отдаде всичките си способности.

Но силите на стария свят далече не са изчезнали от лицето на земята. Те надигат глава, те готвят ново по-страшно човешко изстребление. Старият ветеран в антивоенната битка Людмил Стоянов е отново на поста си. Като подпредседател на Националния комитет за защита на мира и на Световния съвет той развива неуморна дейност за спасяване на човечеството от ужасите на атомната война. Всяка година Людмил Стоянов заседава в европейски столици наред с най-забележителните борци за мир от целия свят.

Людмил Стоянов навърши седемдесет години. Но все така млад и пълен

с градивни сили е неговият дух. Най-хубавите негови художествени произведения са наситени с онай жизнена младост, която никога не остарява, която ще облъхва душите с пролетната свежест на красотата, правдата и високата социалистическа човечност.

В душите на новите поколения, синовно привързани към родината, все ще звучи крилатият стих на Людмил Стоянов:

Без мене ти си пак велика,
ала без теб — какво съм аз?

Да, поколенията отдават и ще отдават топла признателност на доблестния борец за революционното изменение на света по пътя към комунизма — писателя и гражданина Людмил Стоянов.

МЛАДЕН ИСАЕВ

ЛАМАР

На 16 януари т. г. нашата културна общественост с уважение чествува 60-годишнината от раждането на Ламар — един толкова своеобразен поет-лирик, певец на българската природа, родното село и българо-съветската дружба.

От отпечатването на неговите първи стихове в „Млад турист“ (Русе, 1916 г.) и „Всеобщ преглед“ (1917 г.) изминаха повече от 40 години. Това беше бавен и крайно мъчителен път на развитие от модернизъм към реализъм и социалистически реализъм. След Септемврийското въстание той активно сътрудничи в сп. „Пламък“, редактирано от Гео Милев. Тук намират място редица негови анти-милитаристични стихотворения, като „Война“ и цикълът „Железни икони“. Особено ценна в това отношение е поемата „Мирни размирни години“ (1928 г.). Тя е тържество не само на реализма като творчески метод на Ламар, но издава трайни идейно-художествени обобщения. В „Мирни размирни години“ той постигна много свежи лирични картини — на селската неволя, на селския пейзаж, на бита и обичаите, като не скрива и другото, главното: българския селянин го влече мирният труд на полето, а не завоюването на чужди земи. По дух той е враг на войната.

Сериозна крачка за преодоляване на някои идейно-творчески колебания от периода на редактираното от Ламар списание „Новис“ (1929—1932 г.) представлява участието му в Съюза на трудово-

борческите писатели. Създаващата се в България нова революционна обстановка подхранва у него по-друго отношение и към поезията на Владимир Маяковски и Сергей Есенин. Към големите съветски лирици той показва интерес и любов още при своите първи стъпки, но тяхното задълбочено разбиране и творческо усвояване настъпва едва сега.

Ламар се углъбява в българския език — в народните говори, в забравените думи и изрази, които съдържат много първична хубост и като образ, и като мисъл. Това чувство за богатствата на нашата реч личи в стихотворенията, които печата през 30-те години в „Щит“, „Литературен преглед“, „Пробив“, „Кормило“ и особено в сбирката „Утро над родината“ (1951 г.).

Победоносното народно въстание на 9 септември 1944 г., ръководено от Комунистическата партия и подпомогнато от освободителната Съветска армия, означава и за Ламар начало на нов творчески развой. Вече като член на БКП той участва най-активно във всички мероприятия на народната власт: в Отечествена война е доброволец — командир в културната бригада и сътрудник на в. „Фронт-вак“. Тук създава множество патриотични стихове, пише поемите „Изток-Запад“ (1944 г.) и „Горан Горинов“ (1946 г.); на социалистическото строителство посвещава стихосбирката „Строителни години“ (1954 г.) и поемата „Град се гради“, наре-